

1-2.
ne treba
odijela,
damoči u
ko li se
da to ne
re dobro
kšini
postupak
de se u
u ljetno
vlažnoj
e dogodi
metnuti
to tako
i drugoj.
zračno
ati krux
NIK
znih obo-
e njihovu
nda kad
esti. Ovo
zroka, a
to nema
ada zbog
ra i lije-
zdravlju
svakom
emirivali,
slučajeva
estu do-
ovore na
ko. Naj-
ispitati i
ojom pri-
onda sva
ati uređ-
ne znade,
ači znak
ovor, na
gara), ili
«Glasa»
K.
š narod
ili prav-
i boluju
ost tuda
lino gu-
upadnu
nezna-
dvokati,
egnu lu-
da bi
a mogu
izgleda
če i u
a, odgo-
du tačno
rubriku
tam-
vdo
i uz
ne.

Mr. Državno Odvjetništvo — Šibenik
Kp. Državno Odvjetništvo — Šibenik

Поштарина плаћена у готову.

IZLAZI ČETVRTKOM.
NAUČNI ODSJEK

Privredno - kulturne
Matice
za Sjevernu Dalmaciju

Privredno - kulturne
Матиче
за Сјев. Далмацију

Godišnja pretplata za našu državu 40 din., za Ameriku 2 dolara. Članovi Matice dobivaju list besplatno. — Primjerak 1 din. Шибеник, 28. марта 1929. БРОЈ 3. ГОДИНА I. Власник за "Privredno-kulturnu Maticu" MARKO TRIVA. Urednik STEVAN PROSTRAN. Uredništvo i uprava — Obala Voćni trg, 82. I. Telefon Matičina povjereništva broj. 63.

Udar nađe iskru u kamenu....

Mnogi nam prigovaraju, da smo u najteže doba počeli i da sada nikom do ništa nije. Svak se je zabavio o svojoj nevolji, kažu ljudi, i sada se ništa ne osniva.

Da je dobro kod nas, mi se ne bi ni javljali. Dok niko nije htio ni da čuje za ono što smo godinama govorili, pozivajući ljude da stvaraju sebi osnove bolje budućnosti, jer će doći gora vremena.

Seljaci nijesu htjeli, da čuju zato, jer ko može sa mnogim seljacima govoriti, kad nijesu u nevolji. Ona je cijeli svijet njima suviše, oni su sami sebi dovoljni. Sa mnogim građanima nije se moglo ni govoriti, jer ko je osini političara mogao da dode do riječi. Mnogi su građani bjesnili, a mnogi sa zanosom, do suza, govorili o politici, ali o ničem drugom s njima se nije moglo govoriti.

Sada su došla druga vremena. Uviđalo se je, da se politika ne može voditi, bez rješavanja mnogih pitanja, koja koče napredak i razvitak narodni. Za seljake, za trgovce, za zanatlije, koji osječaju u svom radu također siromašenje seljaka — i pored toga što mnogi časovito iskorišćuju bezdušno teško stanje — došla su vrlo teška i crna vremena. Skolovani ljudi među narodom vide oko sebe vrlo malo dobra i malo znakova, koji slute na dobro.

U cijelom narodu događa se jedan veliki prelom. Svak svakoga okrivljuje, svak od svakoga neko spasenje očekuje. A jedan manji dio obraća pažnju onom, što je jedino kadro, da ih sačuva od sličnih teških doživljaja.

Ima jedna gorka istina života, koju bi svi htjeli da mimođu, ali koja nam se ipak uvijek javlja i opominje: »pomozite se sami, jer Vam niko drugi pomoći neće!«

Da smo mi o toj istini vodili računa odavna, mnoge bi nevolje bili izbjegli. Sami smo mogli mnoge stvari pripremiti, koje bi nam bile najjači oslonac u sadašnjim teškim vremenima. Ali mi smo se navikli da mislimo o svojim pitanjima onda »kad vile očima dodu«. Ona moljakamo pomoći i poslove i milostinje, koje nam drugi ili neće ili ne može da daje. Mnogi se ljudi ne mogu opametiti, dok ne dodu onako teški udarci, kao što su sada, pa da uvide, da je uzaludna svaka tuda pomoć, ako je sami ljudi za sebe ne stvore. Jer ko je taj, ko je dužan da se o nama stara, ako nećemo mi sami?!

A što smo dosad sami mogli učiniti na pr. po selima? Da se je u svakom selu našlo po stotinu ljudi, koji su mislili nešto i o svojoj budućnosti, pa da su samo po 10 Din. mjesečno ulagali, sada su mogli, kroz vrijeme poslije oslobođenja, sa obračunatim interesima, imati oko 200.000 Din. svaki, a u stotinjak sela Sjeverne Dalmacije to bi bilo 20.000.000. Din. (dvadeset milijona).

Da se sada i sa polovicom te sume

raspoláže, mi ne bi morali nikog moljati, mogli bi pomagati jedni drugima sami sa svojom pomoć. Zašto nijesmo to učinili?! Zato što nijesmo htjeli, što nam nije stalo za ništa. Sada svakoga psujemo i okrivljujemo, što smo bespomoćni, a samo kod sebe krivinje ne nalazimo. Kao, da je drugi o nama bio dužan više brige voditi nego mi o samima sebi. I u posljednje doba, mi smo se sve na drugoga oslonili, svemu smo se od drugoga nadali, sva smo svoja obećanja na tom osnivali, pa što smo doživjeli?! Najveću sramotu i najveću štetu: Sramotu, što smo uzdajući se u drugoga, jedni druge zavaravali sa nadama i obećanjima, a štetu, što jedamput za uvijek ne prestanemo osnivati sve svoje nade na tuđoj pomoći, koja je uvijek nesigurna i skupa i na tuđim obećanjima, koja su uvijek varljiva.

Što su kroz cijelo ovo vrijeme seljaci primili od mnogobrojnih savjeta, da poprave svoje stanje?! Ima ljudi, koji su nastojali, ali većina je sa porugom kraj svega prolazila. Kažu: ko nema o čem živjeti, nema od čega ni štediti. — A kamo onaj grđni novac što ode na parničenje, na piće i druga slična zla?

Što su građani uradili, da kod seljaka stvore povoljnije uslove za napredan rad? Na koji su način nastojali da razumiju dušu naroda, da dodu s njim u intimnu vezu, da sarađuju jedni s drugima sa mnogo duševnosti, pristupačnosti, predusretljivosti? Bilo je mnogo umišljenosti, sebičnosti, udaljenosti i svršavalo je sa prezicom jednih prema drugima.

Sadnji teški položaj prodirmao je savjesti, pameti, shvaćanja, i oni koji ostanu živi moraće uvidjeti, da se ovakvo stanje dalje ne može održati. Mnogi su doživjeli gorke časove, mnogi su dočekali velike nesreće. Mnogi su izgubili nadu i vjeru u bolji život. Ali i mnogi su uvidjeli krivice svoje i svojih starijih, što su propustili mnogo stvari, koje su mogli lako izvršiti, pa da ne osjete sa tolikom težinom sadanja teška vremena. Mi ove ljude tražimo i okupljamo, da zajednički počnemo stvarati naš preporod. A kad udarac nađe iskru i u kamenu koji je hladan i mrtav, i ovi će teški udarci koji nas snalaze, naći još života i izazvati otpor kod mnogih naših ljudi. Mnogo više propane ljudi s objesti nego od nevolje, pa mi se i sada tješimo, da će i ovo zlo naučiti mnoge ljude dobru i da će izazvati naše zajedničke brige o našem napretku, koje bi još dugo vremena ostajale bile, u boljim vremenima, neprobudene.

Udar nađe iskru u kameru! veli Vladika Rade, koga su bile mnoge narodne nevolje, radi kojih je ponekad proklinjao sebe i sudbinu, da živi među nesretnim narodom, ali se u tom očajanju nije nikad izgubio, već konačno opleo »Vijenac« pobjede.

Lazar Matić.

Prosvjećivanje seljaka.

U februaru održan je u Zemuniku zadružni tečaj, koji su pohađali seljaci. Bilo ih je iz okolice Knina, Kistanja, Obrovca, Benkovca. Nevjerojatno izgleda, koliko znanja steku pismeni i bistri seljaci u 3-4 nedelje. I na takovom jednom kratkom tečaju seljaci, koji dođu u početku sa malom nadom i sumnjama, u nekoliko dana uvjere se, kako čovjek sa voljom savlada mnoge stvari. U to nekoliko dana čini im se da su naučili više nego u cijeloj osnovnoj školi, jer im sada to znanje služi za korist, a u školi ga još nijesu znali cijeliti. Svaki seljak u početku pita sam sebe i drugoga, kakvu će korist imati od tečaja, a kad svrši više nikoga to ne pita, jer uviđa da mu je korisno samo njegovo znanje, da su mu otvorene oči za mnoge stvari, koje dotle nije mogao vidjeti, pa se sam sebi čudi, kako je bio kod očiju slijep.

Kad bi bilo moguće, da se drži više ovakvih tečajeva i u raznim krajevima i da im se govori o poljoprivredi — da ti tečajevi i budu poljoprivredni — onda bi se svaki seljak, koji bi svršio taj tečaj uvjerio, da bi kroz 2-3 mjeseca, pa i kroz mjesec dana, stekao više znanja o poljoprivredi, nego u cijelom svom vijeku, što je sam naučio. Danas jedan seljak morao bi učiti nauku o zemlji, o blagu, o bilju isto onako kao ljevakar o bolestima, ili kao svaki drugi naučnik o svojoj struci. U drugom svijetu mnogo se je stvari saznalo u poljoprivredi, a naš seljak o tom još ništa ne zna, već se u mnogim stvarima uzaludno muči.

Dosad je svršilo zadružne tečajeve (u Manastiru Krki 1924, na Glavici kod Knina 1925, u Smokoviću 1926, u Zemunik 1929) 80 seljaka, i to se opaža u organizaciji Sjeverne Dalmacije.

Tečajevi bi nam bili od velike potrebe, da traju malo dulje i da se na njima predaje više predmeta. M.

„Novo Doba“, „Srpsko kolo“ i „Država“.

»Novo Doba« od prvih proglaša »Maticе« izlazilo nam je uvijek na susret, i mi se sada sa blagodamošću sjećamo prijateljskog prijema, koji smo naišli kod njega, i usluga koje nam je učinilo, što smo i preko njega mogli da propagujemo ideje »Maticе«, naročito kroz prošlu godinu.

»Srpsko kolo« imalo je dugo vremena stalnu rubriku »Iz Sjeverne Dalmacije«, u kojoj je, pored dnevne žučljivosti, koju je partijski život sobom donosio, bilo i iskrenih težnja, da se naš čovjek izvede iz zapuštenoga stanja u kojem se nalazi. Vrijeme je pokazalo, da se partijskim metodama to ne može postići, jer učestvovanje u politici traži mnogo više prosvijećenosti nego što je imaju naši ljudi. Siromašan i neprosvijeden čovjek samo propada, a niti znači što u svojoj kući, niti u državi, niti u javnom životu. Za nas je najpreča briga podignuti ljude materijalno i duševno, pa će onda sav naš život drukčije izgledati. Samim politiziranjem se ne mogu rješavati naša najglavnija pitanja, bez kojih se ne može ni politika voditi. »Srpsko kolo« koje se dosta nepovjerenja, odnosilo prema tom mišljenju, danas svu pažnju obraća tim istim pitanjima, što sa zadovoljstvom bilježimo.

»Država« koja nam je od prvog početka rado otvorila svoje stuppe, u svom posljednjem broju, sa tako oduševljenim riječima preporučuje privredno-kulturni rad, da zasluđu, da te riječi i ovdje donesemo.

»Lišeni političkih briga, parlamentarnih senzacija i partijskih travica, naši ljudi mogu sada, da se povrate drugom, korisnom i plodonom radu.

Oblast ljudskog rada odviše je prostrana a da bi nam politiziranje, koje je gutalo sve naše energije i koje je stvaralo mržnju, predstavljalo jedini predmet, vrijedan da čovjeka zagrije i zanes.

Naše su ekonomske snage iscrpljene, mi srijamo u privrednu bezdan, mi gramo u mraku neznanja i gušimo se u moru predrasuda i poroka.

Naš narod još ore drvenim plugom i još liječi znojne ujedne Salamunovim slovom. Ove istine dale su života jednom pokretu, koji je još jedini sposoban, da nas dovede u luku spasa.

»Privredno-kulturna Matica za Sjevernu Dalmaciju«, lišena po ustanovi svog pravilnika, svakog političkog karaktera i jednako naklonjena svakom našem plemenu i vjeri, a jednako daleka od svake stranke, podesnija je više no ma koja ustanova i no ma koji drugi pokret, na kom će da zamijene stvori ognjište, na kom će da zamijene svoje partijsko nadmetanje korisnim, realnim i rodoljubnim radom.

Nivelisući razlike između Srba i Hrvata, između katolika i pravoslavljanih, između radikala, demokrata, samostalaca itd. i stvarajući jednu jedinstvenu radnu svijest i jedan jedini privredni i kulturni program za sav narod našeg kraja, Privredno-kulturna Matica vrši jednu veliku funkciju.

Pred Maticom stoji ogromno polje rada, ogromna gomila neriješenih problema. Ko u njenom pravilniku pročita ciljeve, koje je ona sebi postavila i ko pogleda na potrebe Dalmacije, naročito Sjeverne, taj će lako doći do uvjerenja, da najveća izborna pobjeda ne vrijedi koliko jedan gvozdeni plug, da najbolji politički članak ne donosi koristi koliko džak umjetnog gnjoja, i da je uopštavanje pismenosti u narodu daleko preče nego uopštavanje prava glasa.

Kad umjesto 500 gumenih smrečaka, omogućimo jednom selu da proizvede više 500 kvarata kukuruza, ili mu dademo 500 bukvara, tad tek mi stvaramo osnove snage naše države.

Vodeni tim mislima izdavaoci »Države«, poklonili su svoj fond, koji su još imeli

Matici, za njen list, koji će u narodu širiti smisao za Matičine ciljeve, za plemensku ljubav, za vjersku snošljivost i za veličinu i slavu naše države.

Zaista, na ovakovom shvaćanju, pa i na poklonu, barem on i malen bio, Matica može biti blagodarna.

Matica je u isto vrijeme ponosna, što u svim redovima njeni ciljevi nalaze razumljivanje, a njeni su osnivači zadovoljni, što se iz vrloga, koji je kod nas deset godina trajao, sada svima jasno pokazuju veliki zadatci i javlja se mnogo odličnih ljudi, da na njima saraduju, iz svih bivših stranaka.

Stanje poljoprivrede u srezu benkovačkom.

U kratkim potezima.

Slijedeći pregled, koji se bazira (temelji) na katastru, daće nam sliku, kako su pojedine poljoprivredne grane zastupljene i u kakvom su odnosu jedna prema drugoj, a slijedeće izla-

ganje pokazaće nam, u kakvom treba da su odnosu, odnosno kako treba da su zastupljene s obzirom na prirodne uvjete sreza.

Od ukupne površine sreza dolazi:

na ratarstvo (oranice)	15.15 % ili 26317.84 ha
na vrtlarstvo (vrtove)	0.28 % ili 468.32 >
na livadarstvo	livade 0.76 % ili 1294.11 <
	pašnjaci 40.58 % ili 70508.29 >
na voćarstvo (površine pod samim voćkama)	0.10 % ili 165.12 >
na vinogradarstvo	1.56 % ili 2688.75 >
ns bare i ritove	0.45 % ili 758.72 >
na šumarstvo (šuma je sitna i vrlo rijetka)	39.21 % ili 68298.17 >
na neplodnu zemlju	1.91 % ili 3299.16 >

Ukupna površina sreza 100. — % ili 173798.48 ha

Zar nam ova podjela ne pokazuje ekstenzivnost ovamošnje poljoprivrede?

Stanovnik prema posljednjem popisu ima 57.257. Prema tome prosječno na jednog stanovnika dolazi od ukupne površine 3 ha, a od obradene 0.50 ha.

Ratarstvo. Ako analiziramo površinu oranica po podacima iz posljednjih godina zapazićemo da se ona zauzima: zrnastim biljem oko 92,99 %, mahunastim biljem oko 2 %, korjenasto-krtolostim biljem oko 4 %, industrijskim biljem 0.11 % i stočnim pićnim biljem oko 0.90 %.

U ovoj analizi dolazi do jasnog izražaja svakolika primitivnost ovamošnje zemljoradnje, jer zrnasto bilje zauzima srazmjerno vrlo veliku površinu od ukupne površine oranica. Ako sada podrobnije proučimo podjelu površina pojedinog zrnastog bilja zapazićemo, da najveće površine zauzimaju kukuruz i ječam, prvi oko 42 % drugi oko 25 %, zatim pšenica oko 12 % i ostale žitarice 21 %. Od industrijskih biljaka goji se samo duhan i to u posljednjoj godini; lan i konoplja nepoznati su. Sve ovo svjedoči da se je od racionalnog plodoreda (usjevnog reda) daleko. U isto vrijeme napred izloženo nam pokazuje, da zemljoradnja pruža stočarstvu samo slamu i kukuruzovinu za hranu stoke. Primitivnost ovamošnje zemljoradnje jasno je oličena i u žetvenim prinosima, jer prema podacima iz ranijih godina popriječni pri-

nos strnih žita i najrodnijih godina nije bio veći od 10 met. c. a kod kukuruza 18 met. centi (kvintala). Pa i kod drugih usjeva nisu prinosi ni izdaleka zadovoljavajući.

Pasivni rezultati ove grane dolaze i otuda, što je u modernim, odnosno savršenijim oruđima vrlo siromašna. U dvjema opštinama još prevladaju primitivne ralice, dok moderne brane mogu se na prstima izbrojati. O valjcima i drugim oruđima za racionalnu obradu zemlje i usjeva, nema ni pomena. Ni sa oruđima za sredivanje žetve ne stoji bolje. Jedan od glavnih uzroka pasivnosti ove grane jeste i taj, što se zemlja i usjevi obrađuju vrlo primitivno; što je sjeme skoro kod svih usjeva degenerisano (izrodilo se), što se sjetva ozimih žitarica obično obavlja kasno i ako je zemlja većim dijelom, nešto usljed prirode a nešto usljed neracionalnog eksploatacija, (iskoriscavanja) vrlo nerodna, a zatim i odveć propusna; što se žitarice s proljeće ne branaju; što se na izbor sjemena vrlo slaba pažnja obraća kod većeg dijela ratara; što se održava zastarjeli dvoredni plodored: kukuruz i strne žitarice; što se zemlja snaži vrlo siromašno, jer se stočno djubre, i u koliko ga ima, nebriljivo pribira i čuva; što se strnika zaorava tek prilikom sjetve a dotle je stoka gazi i pase, zbog čega je sačuvanje zimske vlage potpuno isključeno; i što se u svrhu konzerviranja (sačuvavanja) vlage u opšte ne poduzimaju shodne mjere u svoje vrijeme te u-

sjevi obično stradaju preko ljeta od suše.

S obzirom pak na površinu koju ova grana zauzima i broj stanovnika, ona bi trebala jedan veći dio svojih proizvoda da izvaža, a ona zbog svoje primitivnosti nemože da podmiri ni domaću potrebu, zbog čega se veća količina svih ratarskih proizvoda uvažava, naročito kukuruz. U prilog ovome ovdje treba istaći i to, da bi, uz svu primitivnost ove grane, uvoz kukuruza i drugih proizvoda bio manji a rodnih godina i nikakav, kad bi se podvodne površine, kojih ima prilično, išušile i pretvorile u oranice, i da nije vinogradarstvo zauzelo najplodnije oranice, u mjesto da je zauzelo samo svoje pravo vinogradarsko zemljište. Ova proizvodnja vina na račun hljeba bila bi opravdana, s obzirom na rentabilnost vinograda, samo u tom slučaju, ako bi se proizvedeno vino na račun hljeba unovčilo, a ne popilo, kako se to ovdje obično čini, što nanosi u jedno ogromne štete i vinogradarima u čisto vinogradarskim krajevima, kojima je vino jedini proizvod, a koje usljed ovoga vrlo teško unovčavaju.

Hran Mitrović,
sr. polj. referent u m.

Nastaviće se. —

Троглава аждаја, која наш народ тамани.

Здрав бити значи сретан бити. Зло је само у томе што људи ово не вјерују него тек онда кад им је то касно. Као год што људи размишљавају души тек онда кад згријеше и кад их савјест почне гристи, тако почну размишљати о тијелу тек онда кад их болест стане подгризати. Али док се савјест може очистити добрим делима, докле је тијело тешко оздравити, кад га болест нападне. Може само да се крпи, као напукнута бакра превезњима, али превезњи на људском здрављу често много мање трају но превезњи на вјешто окрпљену лонцу. Људи се врло често играју са болешћу, као дијете са ватром: тек кад га опече, онда се чува; само касно више пута то је, особито за младост нашу, кад на себе страшну болест навуче. Докан јој је онда да се чува, јер је страшна болест није само опекала, као ватра прстић дјечји, већ јој је и тијело и душу затрвала и отровом најмању ћелију у мозгу запојила, да се више не отријезни док је у гроб хладни не отјера, у најљепше доба младог јој живота. С тога младости, остави се мало и тргни се у мислима сво-

јим као у Храму на Велики Празник, кад о Богу и о души мислиш. Стани мало и размисли о тијелу своје и о здрављу које ти га чува.

Туберкулоза, сифилис и алкохол, та три страшна бича, што немилосрдно шибају човјечанство и нашем народу пропаћу пријете — то је она троглава аждаја, која тако страшно и тако брзо коси и носи без поштеде и самилости.

Туберкулоза (сушица), то је први бич. То је болест сиротиње пуке, посљедица рђаве исхране, рђавих станова, без чистог ваздуха, без сунчанних зрака, које су извор животу свакоме.

У старо доба, у Грчкој, живио је мудрац по имену Диоген. Становао је у бачви, коју је увјек пред собом ваљао, и био је сиромаш велики. Сажали се на њега чувени цар Александар Велики, који дође к њему па му рече „Готов сам да ти помогнем, што желиш од мене?“ — „Уклони ми се са сунца, не прави ми хлада, то желим од тебе“, одговори мирно мудрац цару, који му бијаше закљонио сунце.

Пред хиљаде година, дакле, људи су умјели цијенити важност и животворну моћ сунчаних зрака, а ти непросвијећена сиротиња наша, ти ни данас то незнаш. Погледај живо своје у пољу; које ли разлике између оног пожутјелог и штурог, што расте у сјени и хладу и оног бујног, зеленог што се купа у свјетлости сунца.

Сунце је жнвот, душа жпвота? Гдје оно не допире ту се хијене легу, ту се мемла хвата, ту се болест множи, ту смрт влада. Тама је одувјек била слика смртн и подземнога царства.

У тами и нечистоћи твојих домова, тежаче наш неуки, леже се сушица, та прва глава похлепне аждаје. — Ако ти је све друго скупо наћи и тешко стећи сунце ваздух и чистоћа те ништа не кошта, само их не умијеш цијенити.

Кавки су твоји домови и све у њима пред очима просвијећена човјека, рећи ћу ти други пут.

Др. Вук Вујасиновић.

СОКОЛСТВО.

Ова је ријеч непозната већини сељака који мисле, да је то некаква Плацманска измишљотина, до које није сељаку у његовој невољи. Јасно је, да је сељаку тешко, али се ипак види младих људи на играма, по крчмама, у шетњама, у колу. Ове јесени на све стране чула се је по-

Вода у полјопривреди.*)

У највећем дијелу наше државе неможе се ни говорити о озбиљном подигнућу полјопривреде, док на једном дијелу вода ваља дрвље и камење, затире усјева и односи земљу, а на другом крају нема је ни за пиће, а кamo ли за натapanje, док жега и суша уништава сваке године сву мuku и труд seljакov. За оно што би се рекло да по средини стоји између воде и ватре, тога код нас никакo нема. А у привредном раду пустили смо се на милост и немилост same природе и njenih Hirova, да нам pure dade онда кад се нjoj прохитје.

Узалуд је говорити нашем seljaku како ће орати и копати своје земље; како ће bolje сачувати kukuruze у

kukuruzani, или krumpir у trapу; како се оре и kopa у Danskoј или Holandiji и како се у tim zemljama lijepo и civilizovano žive, jer kad bi sve tako и radio, nemilosrdna žega koja kod нас znade bez prestanka по 100 dana да пржи, без kapi kiše, spržila би и takve plodove rada isto onako kao što је прžila и dosadanji njegov način rada.

Mnogi kažu да је наш seljak tvrdoglav, па да nevoli и neprima rado novi način rada у poljoprivredi, па да otuda sve зло dolazi. Istina, он је konservativan, али konservativni су и svi seljaci на kugli zemaljskoј. Razlika је samo у tom što се našem seljaku не hoće mnogo vremena да се uvjerи о koristi или šteti nečег novog, dok seljaku drugih naroda hoće се nekoliko puta njegova vremena да до istoг zaključka dođe. Naprotiv, он ima vanredno razvijen разум и instinkt,

koji ga у životу rijetko vara. Brzo и dosta lako shvaća korist или štetu kakvog novog rada. Doduše, не voli zalaziti у detalje, али zato razumno и oštro zahvaća cjelinu, а iz te cjeline zaključke izvlači, и u том rijetko griješi. Nego naša nestrpljivost, što nemisli и не radi brzo kao и mi, uzrokom је mnogom neuspjehu и našem и njegovom. Uzmimo samo jedan primjer. Da би neko od нас počeo dijeliti knjžice «kako се goје kauli (cvjetače)» seljacima Padena, Polače, Promine или Drniške zagore, vidjeli би да ti seljaci neće ни pročitati knjžice с jednostavnog razloga, što у njihovoj sušnoj zemlji teško се и hrast или oras održi od suše, а kamo li će kauli. А ipak је takvih и sličnih primjera pouke наш seljak doživljavao. Bilo ih је и smiješnih. Jedne године prvo rata, kao, по običaju и ove године, bijaše glad. Namjesništvo из Zadra pošalje нам

по snop knjžica «kako ćemo držati čiste zube», па да razdijelimo по selima. Razdijelili smo ih, а komentari seljaka nisu usfallili. Sve ovo и ovako uzrokom је često да и u dobru stvar sumnja, а ali ako на stvaran način osjeti korist из novog načina rada, rado prihvaća, jer nije lud да bude dušmanin сам sebi. О progressu kako му се dosad govorilo, moglo би се govoriti тек онда, kad би му се stvorio uvjet за takav rad.

Kod нас се у zadnje 2-3 год. mnogo govori о gladi и ako naša sela žive у permanentnoj gladi, kad više kad manje, preko 20 год. Stvarale су се razne osnove и nacrti još pod Austrijom, за poljoprivredno podizanje Dalmacije, али najglavniji problem naše poljoprivrede, problem vlage, vode, ostajao је uvijek по strani и ako је то jedan od najvažniji problema у poljoprivredi našega zagorja.

*) Donosimo ovaj napis našeg saradnika g. Drezege, u želji da po ovom važnom pitanju čujemo riječi i naših stručnjaka.

цијелé ноћи по селима пјесма, дозивања и некакве забаве, које је млађарија себи измишљала. У једном селу била је на гласу „Јеркова чета“, у којој су се састајали момци у вече, да кроз цијело село прођу пјевајући, па макар што су обдан трудили.

И боље је да је млађарија весела. И онако је живот врло тежак, па кад би све замрло био би стопут тежи. Али није боље, што је већина те млађарије неуљудна, простачка, псује, ништа незна, нема у њој никакве дисциплине већ више налочи на дивље чопоре, него ли на углађено људско друштво. Међу млађаријом види се и чује таквих ствари, да човјек воли, да види благо, воли да види овце, говеда, коње, јер ужива у њихову посматрању, него да види изобличену млађарију, од које не може чути никакве лијепе ријечи, код које не може видјети ништа што би га испунило задовољством, што на таквим млађима свијет остаје.

Једна од наших врло важних брига јесте и та како би се и млађарија, момци и млађи људи, могли забављати и веселити, али да весеље њихово буде људско, да се и у весељу уче, како ће бити бољи људи, бољи Срби, бољи Хрвати, бољи Славени. За нас ово значи бригу, да ми из наше прошлости извучемо све старо поштење, да са њим задахнемо нашу млађарију, и да поред постојања неколико славенских држава осјетимо велико славенско братство, велико славенско царство.

Како ћемо то постићи — тому се учи млађарија у соколству, о којем ћемо стално говорити у нашем листу.

Прошлог љета састали су се представници свих славенских сокола на Царском Косову, ове се године састају у Пољској, догодине у Београду. О том други пут.

Privredno-kulturna Matica Organizacija i rad.

Upis članova

Na osnivačkoj Skupštini u Kninu, 27. VI. 1928. god. upisali su se za redovne članove, sa uplatom od Din. 100. —

Miho Novaković, predsjednik Obilazne Skupštine, Srećko Ivanović iz Ervenika, Ante Oštrić iz Novigrada, Mirko Andreis iz Smilčića, Dr Uroš Desnica iz Islama, Lazar Matić iz Knina, Mihajil Jović iz Šibenika, Veljko Pokrajac, iz Knina, Krste Bibić

Naši krševi imaju zemlju propustljivu sa dosta vapna u sebi za izgradivanje biljke. Imamo sunca da ga u mjesto na korist, pola ide na našu štetu, jer nam preko ljeta za doba najboljega raste, sažeže sve poljske proizvode. Zamislimo, kad bi imali još dovoljno vlage, da to pola sunčane topline upije u se, kako bi kolosalna i bujna vegetacija u našim krševima bila! Smijem odlučno da ustvrdim, da bi naši krševi bolje radali nego samo polje, a pitanje permanentne gladi u našim selima zagorja bilo bi definitivno riješeno. Onda bi se tek moglo govoriti o načinu rada i u Danskoj i u Holandiji, i o svemu onomu što promiče progres sela.

Da se kuća učini sposobnom za stanovanje, mora da ima dobar temelj, zidove i krov. Sve ostalo što spada na udobnost u kući, pred glavnim ovim trimma uvjetima, jest podređenog

iz Drniša, Mirko Kulišić iz Vrlike, Gjuro Vojvodić iz Knina, Mirko Stenobad iz Drniša, Zemljradnička Zadruga iz Kistanja Dr. Stevo Mellčić iz Splita, Dr. Vuk Vujasinović iz Kistanja, Arhim. Danilo Bukonović iz Kistanja, Zemljoradnička Zadruga iz Žegara, Pavle Zelić iz Žegara, Bogdan Kubat iz Žegara, Jovo Mirković iz Knina, Naum Milković, iz Krupe, Nikola Trišić iz Markovca, Zemljoradnička Zadruga iz Smokovića, Mje-karska Zadruga iz Zemunika, Vinarska Zadruga iz Smokovića, Nabav-ljačka Zadruga iz Smokovića, Sokolsko Društvo iz Knina, Vlade Slavić iz Knina.

— Nastaviće se. —

NAŠI DOPISI

Vrlika, 24. marta.

Žao nam je, da prvi broj ovog narodnog lista iz ove lijepe i junačke krajine ne možemo pozdraviti riječima ushićenja. Zima jedna prošla, ali druga ostala. Zima u kostima, zima u stomaku, pa i u moždanima. Neimaština u svemu i po svemu, ljudi gladuju, stoka lip-sava. Pomoć, tu obećanu pomoć, žudnim, napetim očima svi bez razlike čekamo, a nje nema pa nema. Ovdje ne vrijedi ono narodno zlatno iskustvo: „tko brzo dava, dv. struko dava“. Zar da se čeka zadnji čas, kad b de sve dockan i utaman. Trgnite se, ljudi Božji, dajte se na posao spasavanja, što se spasiti može. Kamo vam osjećaj dužnosti i odgovornosti!? Sela naša, ta srčika svega, grdno strada-vaju. Otvorite radove, omogućite zara-du, to i ništa više naša za mlra sela od vas s pravom očekivaju.

Doduše ovom teškom stanju svi smo krivi. Na prvom mjestu naš nemarni, neurazumljivi seljak, onda trgovac, krčmar, advokat, učitelj, pop — svi redom. — „Rodilo, ne rodilo, baš me boli. Najteže mi se odvući u varoš do ovog ili onog trgovca, jedva čeka da dođem. Siplji brate, nosi, a plati kad te volja!“ Trgovac davaj donos, davaj sutra, godina zaredala gora iza gore, duži i on, plaćaj nemile kamate, bogme sustao i on, iznemogao, previja se u mjenicama i sudskim protestima. Gone i nište nje-ga, goni i upropašćiva i on seljaka. Krčmar uduži danas, uduži sutra i crno mu ispod nokata istjera. Na milione i milione tog otrova popije ovaj, ovako nevoljni seljak. Nesavjesni advokat zamrsuj parnicu za parnicom otjera ih redom u prosjake.

Učitelj i pop pred ovakovim stanjem zamrli i ne davaju glasa, časovito zajauknu, da za tren oka budu učutkani.

karaktera. Da bi se čovjek nahranio kukuruznim plodinama, najglavnije je doći do samih kukuruza. Mlin, bakra i zdjela, podređong su karaktera, to spada na udobnost. Tako i u poljoprivredi uspjeha može da bude, kad seljak ima zemlju, pak dosta topline i vlage. Bez jednoga od ova tri čimbenika, nema ploda.

U ogromnom dijelu naše oblasti stalno fali jedan od ovih triju temelja naše poljoprivrede i to baš voda. Onda je razumljivo da seljakov rad na poljoprivredi ne baca skoro nikakve koristi, a naša se sela nalaze u permanentnoj gladi.

Započnimo rješavanje bilo kojega problema u našoj poljoprivredi, bez riješenja problema vode za natapanje, sav će nam trud biti uzaludan. Pa zar ćemo uvijek da živimo na milost i nemilost prirode i njenih hirova iskrivljena vrata čekajući »da nam dragi

Mudra su i zlata vrijede — teško meni i tome čardaku, kad ja nemam u svome torbaku«.

Vratimo se sami sebi i udruženi tražimo zajednički spas, putem i sredstvima kojima su išli danas prosvjeđeni narodi, a koji su nekad pošli iz prilika u kojima se mi danas davimo. Te puteve kazaće nam naša Matica.

Cetinjanac.

Žagrović, 22. marta.

Ovo godišnje nevjreme načinilo je grдне штете нашем ратару. Многи су кровови сасвим порушени од великих снијегова, које је јака вијавица насула читаве насипе, тако да је на неким крововима дигло преко шест метара снијега. Многи су били приморани иселити се из својих домова и оставити огњиште, и то са тешком муком с помоћу комшија, који су хитали у помоћ, гледајући смрт пред собом, да спасавају затрпану сиротињу рушећи кров од кућа и на кров извлачећи чељад и стоку. У неким аградама које су биле удаљене од села немогуће је било ступити у помоћ, а у којим нијесу била настањена чељад но благо, након четири-пет дана, када се мало време утишало, хитали су да виде... али су имали шта да виде! Много је ситне стоке оваца скапало од снијега и глади, а оне које су живе сасвим су голе, јер су вуну једна са друге појеле. Оно блага, што је остало живо, све више малаксава. Од јањаца никаква изгледа нема, да ће које остати.

Јесенски усјеви много су настрадали од јаких мразова и јаке вијавице, која је са снијегом носила земљу и камење, тако да је усјев остао на врх земље, те тако усахнуо. Многи ће ратар бити приморан да ову земљу наново преоре јер иначе му земља неће донијети никаквог рода.

Наши виногради такођер су настрадали од великих снијега, које је вијавица нанијела. Сви они виногради, који се налазе у топлим предјелима наших крајева, гдје је снијег сувише велик и жесток, чокоти су сасвим поништени, тако да ово годišњи плод биће слабији него икад.

Воће, као крушке, трешње, јабуку и т. д. много су настрадале, па и оне које се налазе на склоњеном мјесту од сјевернога вјетра. Снијег сада када се је почео да топи одрњава читаве брегове земље са воћкам и другим разним дрвећем. А и грање много је поломљено.

Bog daje kišu kad nam treba«, pa ako ne da, da pocrkamo od gladi?! Bog nam je dao pamet i prirodu da s njom vladamo, a ako mi taj Božji dar ne znamo upotrebiti na svoju korist, nije kriv niko našoj ne volji ni gladi.

Dakle ključ rješavanja poljoprivrednih problema po selima našeg zagorja, jest voda. I kad se riješi problem vode, sve ostalo odavijaće se kao klupko i ići svojim normalnim korakom progresu, kao i kod drugih naprednijih naroda.

Kako je naš seljak instiktivno osjećao manjkavosti glavnog čimbenika u svom poljoprivrednom radu — vode, zato se i opirao svakom progresu, jer mu se činilo i sumnjiv i rizičan. A kako i neće, kad je svojim očima gledao kako sunčana žega prži jednako oranje i gvozdenog kao i drvenog pluga.

Petar Drezga.

Nastavak u itulem broju

Смокве које код нас много ус-пијевају, не памти се да су икад овако настрадале као ове зиме. Све су поништене за читавих четири-пет година. Што је год израсло у 1927. и 1928. години све је усахло.

Тако изгледа да ће идућа љетина бити хрђавија него прошла 1928. година у стоци и воћу и јесенским усјевима.

Лазар П. Станић
Секретар — благајник
Жагровићке Задруге.

Tribanj, 21. marta

Znamo da je ova zima osakatila sve naše krajeve, ali da je ijedan kraj stradao kao Tribanj što je, toga nema. O čemu je živjelo ovo najsiromašnije selo našeg primorja?

— O stoci i o krumpiru. Stoka mu je ovih ledova velikim dijelom sva pocrkala, a što je ostalo sve se ovce izjalovile. Krumpir propao od mraza, pa džaba što ga nema za hranu, ali nema ni sjemena za lijek. Ima li igdje ikog da pomogne ovom svijetu?!

Država je otvorila radnju ceste sv. Magdalena-Obrovac, ali što da svijet radi sa nadnicom od samih 20 dinara? Da ostavlja svoj poljski rad i da radi za nadnicu koja mu neda živjeti ni umrijeti.

Čujemo da se na drugim mjestima plaća nadnica 25 i 30. din., ako to stoji, što onda Tribanj da bude iznimka.

Nego, kako tako, dobro je i to. Bar da narod ima zašto sjemena da kupi. Ali gdje da se nabavi sjeme?!

Molimo uredništvo »Glasa« da se propita, da li i gdje ima da se nabavi sjemena od krumpira i repadžeka (kapulice), tražimo za gotov novac, ma gdje bilo.

U našoj nevolji lakšo nam je kad smo dočekali naš »Glas«, da barem možemo glavno da kažemo svoje nedaće.

A.

Op. Ur. Ovo nije jedini slučaj da nam se obraćaju težaci, da ih namjerimo, gdje da sjemena nabave. To je jedno ozbiljno pitanje i trebalo bi da se maknu pozvani faktori.

Agronomi za specijalizaciju.

Ministarstvo Poljoprivrede i Voda namjerava, da ove godine pošalje u Italiju četiri svršena agronoma na šestmesečnu specijalizaciju i to: jednog za izučavanje melioracije u Lombardiji; dva za izučavanje putne poljoprivredne nastave u Italiji i jednog za izučavanje načina za suzbijanje štetočina na maslini i ostalom južnom voću.

Od kandidata se traži: da je svršio poljoprivredni Fakultet, da zna govoriti i pisati talijanski, da je naš podanik i da se obavezuje ostati u državnoj službi po ovoj struci najmanje 2 godine.

Kandidat može biti svaki onaj koji ima prednje uslove bez obzira da li je, ili ne u državnoj službi.

KRATKE VIJESTI

Тови Шлегел, новинар и уважени национални радник, погинуо је ових дана у Загребу, убијен мучке. Убица је побјегао, расписана је награда од 200.000 дина. ко га пронађе. — Тврди се да је убиство политичка освета.

Маршал Фош и генерал Сарај, два велика француска војсковођа из прошлог рата, умрли су ових дана. На погребу је био заступан наш краљ по министру рата, неколико виших официра и водом краљеве гарде, а била је заступана и наша влада, јер као што се зна, Француска је наш пријатељ и савезник.

